

Ang Kamatuoran ang Maghatag Kaninyo'g Kagawasan (Juan 8:32)
Sulat Pastoral gikan sa Catholic Bishops Conference of the Philippines (CBCP)

Mga Igsoon,

Ang kalinaw ni Jesus maanaa unta kanatong tanan, Siya nga nag-ingon:
“Kon magpadayon kamo sa pagtuman sa akong mga gitudlo, tinuod gayod nga kamo akong mga tinun-an. Masayran ninyo ang kamatuoran, ug ang kamatuoran mao ang maghatag kaninyo ug kagawasan” (Juan 8:31-32).

Sa pagsaulog nato sa kasumaran sa EDSA People Power Revolution karong Pebrero 25, kon diin nagmadaugon ang kalinaw sa pagbawi sa atong kagawasan, kami nanawagan pag-usab kaninyo, bisan pa kon unsa ang inyong bulok (kolor) o katungdanan sa katilingban.

Gibati namo nga dili kaayo tataw ang daghang mga butang, ilabi na sa pulitika. Nagkalain-lain ang atong mga panan-aw. Ug subo kaayo ang kasamtangang pagkabahin-bahin sa nasud tungod sa pulitika. **Bisan pa man, hinaut ang kaayohan alang sa tanan (common good) ang atong ipatigbabaw. Tahuron nato ang matag-usa, dili kita magpadala sa kasuko, likayan ang paghukom sa uban. Magkugi kita sa pagpangita sa kamatuoran. Buhaton ang angay, isalikway ang sayop ug dautan.**

Daghan kanato ang mga nahingawa sa pulong *“pulitika.”* Gidapit kita ni Papa Francisco ngadto sa bag-ong pagtagad sa pulitika isip usa ka *“bililhon nga tawag.”* Kini maoy *usa sa bililhon kaayo nga matang sa paghigugma, tungod gilantaw niini ang kaayohan alang sa tanan”* (*Fratelli Tutti*, #180). *Magdagan ba ang kalibutan kon walay pulitika?* iyang pagpangutana (cf. FT #176).

Wala namo pangandoya nga kuhaon gikan kaninyo ang bililhong tahas sa pagtul-id ug pag-ayo sa katilingban, ni ang tahas sa panggamhanan. Ania kami aron maghatag sa moral ug espirituwal nga giya, subay sa among misyon nga magpadayag sa kamatuoran gikan sa pagtoo.

Nagasukad ang Kamatuoran

Nagkaduol na ang Piniliay, ug buot namong ipahinumdom: *“Katungod ug tulubagon sa matag-usa ang gawasnong pagpili aron ipadangat ang kinatibuk-ang kaayohan ug kaugmaon.”* (*Gaudium et Spes*, #75). Apan, hilabihan ang among pagkahingawa sa mga dayag ug tinago nga pagbawog, pagmanipula, pagpatay ug pag-abuso sa kamatuoran, sama sa historical revisionism – pagbaliko sa kasaysayan; pagkuyanap sa mga *fake news* ug *false stories*; *‘disinformation’* – ang pagpakatap sa mga sayop nga impormasyon o mga gama-gama nga istoria aron pag-implewensya sa huna-huna sa mga tawo, pagtabon sa kamatuoran ug pagdaot sa pagkatawo. Adunay mga *troll farms* nga nagpakuyanap sa virus sa mga bakak.

Susihon nato pag-ayo ang atong mga kaugalingon. Tingali, apil usab kita sa pagpakatap sa virus sa mga bakak, nga kusog mikuyanap ug nagpatig-a sa atong konsensya; nagparalisa sa atong katakos sa pag-ila sa Dios ug pagtahud sa kaangayan ug kamatuoran. Wala nato mamatngoni, aduna usab *“pandemya sa bakak”* ilabi sa panahon karon sa social media. Seryoso kini nga mga butang.

Wala kami lain gidapigan niining sulat kon dili mao lamang ang kamatuoran. Buot lamang namo maghatag sa pahimatngon mahitungod sa dayag nga pagbali sa kasaysayan mahitungod sa Martial Law ug EDSA People Power Revolution.

Niadtong 1986, pipila sa among mga nahiunang ka-obispohan sakop na sa CBCP. Nagpagawas kami og *Post-Election Statement* (Pebrero 13, 1986) mahitungod sa lapad nga panlimbong sa piniliay, sistematiko nga pagtangtang sa katungod sa pagpili, dayag nga pagpamalit sa boto, pagguba sa mga *election returns*, pagpanghadlok, terorismo ug pagpatay. Ug sumala sa giingon nga Statement: “*walay moral nga sukaranan ang usa ka gobyerno nga gipaagi sa panlimbong ang pagkuha o pagpabilin sa gahum.*” Mao nga gidapit kamo namo sa pagsusi, pagdesisyon ug paglihok (*see, judge, act*). Gitataw usab namo nga ang paglihok sa angayang buhaton dili usa ka pamaagi nga gubot kon dili malinawon. Kini gayud ang mga nahitabo. Ang katawhan – ang *NAMFREL*, ang *Comelec Computer Technicians*, ang mga *Poll Officials* – mga *registrars*, *magtutudlo* ug mga *kawani sa gobyerno*, *minilyon nga mga yanong botante*, *kauban ang mga pari og madre*, ang *Radio Veritas* ug *uban pang mga media* malinawon ng milihok. Wala nila matulon ang dayag pagpanlimbong ug pagpangilad. Gisunod sa mga tawo – kuyog na ang mga opisyal sa Batasan, ang mga militar, mga *Comelec Officials* – ang ilang konsensya. Ug ang mga panghitabo miabot sa EDSA. (cf. CBCP Post- Election Statement, 1986)

Dili mugna-mugna lamang ang makasaysayanong panghitabo sa EDSA, nga usa ka bunga sa pag-inigsoonay ug pagtoo. Nahimong kabahin lang kami niini, kauban kamo. Nasaksihan Ninyo kini ug giila sa tibuok kalibutan ug nailhan nga “*People Power.*” Ang malinawon nga rebolusyon dili mahimo sa usa ka tawo lamang, Partido, o kolor. Kini usa ka kadaugan sa Katawhang Pilipinhon.

Daghan kanamo nga mga obispo ang nakasaksi sa kabangis ug kadautan sa Martial Law. Ug hangtud karon dokumentado ang mga pagpanglapas sa katungod, ang mga biktima, ang korapsyon, ang dako kaayong nasudnong utang nga nagpatakilid sa ekonomiya, bunga sa gobyernong diktador. Usab, dili kini among himo-himo. Nakamantala kini sa atong kasaysayan.

Makaguol lamang ang pagbawog sa kasaysayan ug pagpapas sa atong panumduman pinaagi sa pagpakatap sa mga sayop nga istoria ug mga bakak. Kuyaw kini tungod kay paghilo kini sa atong panghuna-huna ug pagguba sa mga moral nga sukaranan sa atong institusyon.

Ang dili paghatag og bili sa kamatuoran makaguba kanato, tungod ang pundasyon sa maayong katilingban ug responsible nga panggamhanan mao man ang kamatuoran. Tugotan ba nato ang mga bakak nga itudlo sa atong mga kabataan ug eskwelahan; nga bakak ang mahimong sukaranan sa mga balaod o pagpatuman niini? Unsa ang mahitabo sa pamilya o katilingban nga wala magpasukad sa kamatuoran?

Mga Igsoon, mobarog kita alang sa kamatuoran. Hidumduman nato, usa ka pagtakoban ang pagkamaayo nga nahimulag sa kamatuoran. Ang pag-alagad nga wala mag-agad sa kamatuoran mahimong pagpanggamit lamang. Walay katarungan kon walay kamatuoran. Bisan ang paghigugma, kon wala mapasukad sa kamatuoran, usa lamang ka sentimyento. Ang usa ka piniliay o proseso nga dili tinud-anay, usa lamang ka panlinla ug dili kasaligan.

Ang kamatuoran ug kagawasan mga magkaluha kini (cf. Juan 8:32). Kon pagaduwaan ang kamatuoran, giduwaan usab ang kagawasan. Ang pasalikway sa kamatuoran pagsalikway usab sa tulubagon (*accountability*). Mapugngan ba nato ang korapsyon kon walay kamatuoran? Kinahanglan andam usab kita sa pag-atubang sa kamatuoran mahitungod sa atong kaugalingon (cf. Juan 1:8).

Ang Pulitika sa Kamatuoran, Kaayohan, Kaangayan ug Kalinaw

Mao ug tungod sa umaabot nga piniliay, nag-agni kami kaninyo, mga igsoon – ilabi na sa atong mga kabatan-onan – nga susihon gayud pag-ayo ang nanghitabo mahitungod sa pagdala nato sa matinud-anon ug maki-angayon nga katilingban. Mag-inambitay ug magbinantayon kamo. Pamati-a ang inyong konsensya. Kamo usab ang magdesisyon. Nagasalig kami sa inyo nga katakos nga makit-an ang kamatuoran, ang tul-id ug maayo. Susama lamang ang atong gidamgo – ang kaayohan ug kaugmaon alang sa tanan. Ug sumala sa kahayag sa Ebanghelyo ni

Jesus, lakwon ta ang dalan sa kamatuoran, kaayohan,kaangayan ug kalinaw – dili ang kagubot, pagpanimalos o kadautan.

Mga igsoon, dili unta kita mo-undang sa pagpangita ug pagpanalipod sa kamatuoran, pinaagi sa mga rason ug pagtoo, sa hini-usang pagpamalandong, pagkig-ambit, pag-ampo, ug palihok. Mosalig kita ug manlimbasog nga **“pildihon ang kadautan pinaagi sa paghimo og maayo” (Roma 12:21)**. Hinaut nga ang kamatuoran maghi-usa kanatong tanan.

Makaplagan unta nato ang *Kamatuoran*, nga walay lain kon dili si Jesus – nga mao usab ang *Dalan* ug *Kinabuhi* (cf. Juan 14:6). Ug *“kon ang Dios dapig kanato, kinsa may makigbatok kanato?”* (Roma 8:31).

Atong pangayoon sa mga pangaliya ug panalipod sa atong Mahal nga Inahan, Rayna sa Kalinaw. Hinaut nga panalanginan sa Makagagahum ang atong pagpaningkamot nga magmadaugon ang kamatuoran ug kaayohan, sa ngalan sa Amahan, Anak ug Espiritu Santo. Amen.

Alang sa Catholic Bishops’ Conference of the Philippines,

+ PABLO VIRGILIO S. DAVID, D.D.
Obispo sa Kalookan
Pangulo sa CBCP
25 Pebrero 2022